

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

31.05.2023

м. Київ

№ 224

Щодо вдосконалення правових засад створення в НАН України об'єднань на основі установ НАН України спорідненого наукового профілю

Розвиток науково-технічної сфери України в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови потребує максимальної концентрації зусиль для вирішення економічних і соціально-культурних проблем, що постають перед Українською державою і суспільством. Збільшення внеску НАН України у розв'язання цих проблем через обмеженість фінансового забезпечення, потреба в оновленні приладної бази та дослідницької інфраструктури та її ефективному використанні, недостатнє поповнення установ науковою молоддю ставить перед Академією завдання щодо вдосконалення організаційних форм діяльності наукових установ. До цього спонукає також необхідність тіснішої координації наукових досліджень та уникнення їх дублювання, суттєвого розширення міжнародної співпраці та залучення зарубіжних партнерів, активної участі у діяльності міжнародних дослідницьких інфраструктур.

Пунктом 3.1 постанови Президії НАН України від 17.05.2023 № 201 «Про організацію виконання постанови Загальних зборів НАН України від 27 квітня 2023 року» секціям НАН України спільно з науково-координаційними радами секцій і відділеннями НАН України доручено забезпечити протягом 2023 та наступних років створення за необхідності на основі установ НАН України спорідненого наукового профілю об'єднань з метою покращення координації наукових досліджень, розроблення спільних планів.

Як свідчить досвід Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут», Науково-технічного комплексу «Інститут електрозварювання ім.Є.О.Патона Національної академії наук України», Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» Національної академії наук України», одним із можливих шляхів покращення організації наукової діяльності НАН України може бути створення науково-технічних (технологічних) комплексів (центрів).

Водночас питання створення науково-технічних об'єднань (комплексів, центрів) наукових установ як об'єднань юридичних осіб не знайшло належного рівня деталізації у чинному законодавстві України. Зокрема, у законах України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» відсутнє чітке визначення правового статусу науково-технічних об'єднань (комплексів, центрів) як об'єднань наукових установ.

У Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» можна зустріти поодинокі згадування про об'єднання юридичних осіб загалом та об'єднання наукових установ. Так, п.6 ст.1 зазначеного Закону містить визначення терміна «державна дослідницька інфраструктура» як об'єднання наукових установ та (або) закладів вищої освіти державної форми власності, що створюється з метою оптимального використання їхніх ресурсів (кадрів, матеріалів, устаткування, обчислювальних ресурсів та зберігання банків даних і знань) та координації їх ефективного використання для проведення наукових, науково-технічних досліджень і науково-технічних розробок на найвищому рівні, а також забезпечення спільного вжиття заходів щодо якісної підготовки фахівців у відповідних галузях знань. Проте будь-якої конкретики щодо порядку створення та особливостей функціонування державної дослідницької інфраструктури у Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» не представлено.

Крім того, об'єднання зусиль декількох юридичних осіб, зокрема наукових установ та/або закладів вищої освіти, з метою розроблення, впровадження, виробництва інноваційних продуктів та інноваційної продукції можливе в організаційно-правовій формі наукового парку, що передбачено нормами Закону України «Про наукові парки». Саме спираючись на переваги Закону України «Про наукові парки», в НАН України розроблено концепцію наукового парку «Академ.Сіті», який має створити середовище для інноваційного підприємництва та комерціалізації наукових розробок.

З метою сприяння створенню в НАН України об'єднань на основі установ НАН України спорідненого наукового профілю Президія Національної академії наук України постановляє:

1. Секціям, відділенням, науковим установам НАН України взяти до відома, що метою діяльності об'єднання на основі установ НАН України спорідненого наукового профілю може бути:

– підготовка пропозицій щодо пріоритетних напрямів наукових досліджень установ, що входять до складу об'єднання, з урахуванням наявного досвіду установ та можливого поєднання зусиль наукових колективів для їх активного залучення до новітніх досліджень;

– координація планів наукових досліджень та уникнення дублювання наукової тематики;

- здійснення єдиної науково-технічної, дослідно-виробничої, патентно-ліцензійної та маркетингової політики;
- сприяння ефективній науково-технічній та фінансово-господарській діяльності суб'єктів об'єднання;
- підготовка пропозицій щодо отримання (придбання) унікального наукового обладнання (як за рахунок централізованого замовлення, так і з залученням коштів установ), узгодження умов спільного використання такого обладнання;
- обговорення пропозицій щодо розподілу фінансування між суб'єктами об'єднання (за згодою);
- підготовка та реалізація пропозицій щодо входження до міжнародних дослідницьких інфраструктур та участі в їхній діяльності;
- обмін досвідом та формування єдиних підходів до розв'язання проблем використання грантових коштів, отримання гуманітарної допомоги та інших питань фінансово-господарської діяльності тощо.

2. Робочій групі НАН України з моніторингу та підготовки пропозицій до законодавства України у науковій, науково-технічній та інноваційній сферах (академік НАН України О.Л.Копиленко) із залученням фахівців Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України, Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К.Макутова НАН України» та спільно з Відділом науково-правового забезпечення діяльності НАН України у місячний строк:

2.1. Підготувати пропозиції щодо внесення змін до законодавства України і нормативної бази НАН України, необхідних для забезпечення створення і діяльності в НАН України об'єднань на основі установ НАН України спорідненого наукового профілю.

2.2. Розробити рекомендації стосовно порядку та організаційно-правових форм створення і діяльності в НАН України об'єднань на основі установ НАН України спорідненого наукового профілю.

3. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

Анатолій ЗАГОРОДНІЙ

В.о.головного вченого секретаря
Національної академії наук України
академік НАН України

Вячеслав БОГДАНОВ